

Regelingen

R.K. Kerkgenootschap in Nederland

nr. 5

**TOEPASSINGSBESLUITEN BIJ DE
CODEX IURIS CANONICI**

INLEIDING

Op 25 januari 1983 werd aan een van de verlangens van het Tweede Vaticaans Concilie gevolg gegeven door de afkondiging van de nieuwe codex van het canonieke recht door Paus Joannes Paulus II. Daarin was van meet af aan voorzien dat het algemeen recht, geldig voor de gehele latijnse Kerk (vgl. canon 1), aangevuld zou worden door het particulier recht van de afzonderlijke Kerkprovincies.

De nieuwe codex voorzag uitdrukkelijk 21 gevallen waarin bisschoppenconferenties moeten voorzien door toepassingsbesluiten uit te vaardigen en 22 gevallen waarin zij de mogelijkheid hadden dit te doen (vgl. *Communicationes*, 1983. *Acta Sanctae Sedis* blz. 137 - 139).

Aan de eerste 21 vereisten is nu voldaan, behalve voor twee gevallen (canon 788, par. 3 en canon 851, par. 1) die niet van toepassing geacht werden en één, canon 242, betreffende het algemeen schema voor de priesteropleiding, dat te zijner tijd apart zal verschijnen. Bovendien hebben de Bisschoppen toepassingsbesluiten uitgevaardigd voor 9 canons die de mogelijkheid daartoe openlieten. Uiteraard blijft de mogelijkheid bestaan dat de bisschoppenconferentie alsnog tot toepassingsbesluiten zal komen voor sommige van de 13 canons waarvoor dit nog niet is geschied.

Met deze publicatie worden deze 27 toepassingsbesluiten officieel afgekondigd en overeenkomstig canon 8, par. 2 zullen zij een maand na de dag van afkondiging van kracht zijn. Het toepassingsbesluit van canon 1277 en 1292.2 over bijzondere rechtshandelingen van kerkelijke rechtspersonen werd reeds op 20 juni 1988 afgekondigd en bezit dus thans al rechtskracht.

Moge de hier afgekondigde toepassingsbesluiten met de *Codex Iuris Canonici* zelf bijdragen onze kerkelijke gemeenschap kracht, groei en bloei te geven.

Utrecht, 31 januari 1989 + Adrianus Kardinaal Simonis
 Voorzitter Nederlandse Bisschoppenconferentie

TOEPASSINGSBESLUITEN BIJ DE CODEX IURIS CANONICI

1. Decreet over de aanstelling tot lector en acoliet

Canon 230, p 1 bepaalt:

Mannelijke leken die over de door een decreet van de bisschoppenconferentie bepaalde leeftijd en gaven beschikken, kunnen door de voorgeschreven liturgische ritus vast aangesteld worden tot de bediening van lector en acoliet; deze verlening van bedieningen evenwel brengt voor hen niet het recht met zich mee op een door de Kerk te verschaffen onderhoud of vergoeding.

Wij bepalen dat een blijvende aanstelling tot lector of acoliet niet verleend wordt voordat de leeftijd van 20 jaar bereikt is. Bij voorkeur zal deze aanstelling gegeven worden aan degenen, die als leiders van zowel lectoren- als acolietencolleges worden/zijn aangesteld.

2. Decreet over de vorming van permanente diakens

Canon 236 bepaalt:

De aspiranten voor het permanent diaconaat dienen overeenkomstig de voorschriften van de bisschoppenconferentie gevormd te worden in het voeden van hun geestelijk leven alsook opgeleid te worden om de taken welke aan deze wijding eigen zijn, op de juiste wijze te vervullen:

1. jonge mannen tijdens een verblijf van ten minste drie jaar in een daartoe bestemd huis, tenzij de diocesane Bisschop om ernstige redenen anders bepaald heeft;
2. mannen van rijpere leeftijd, hetzij ongehuwd hetzij gehuwd, gedurende drie jaar op een wijze welke door dezelfde bisschoppenconferentie bepaald is.

Wij bepalen dat kandidaten, die zich met behoud van hun civiel beroep als diaken in de dienst van de Kerk willen stellen, gedurende vier jaren worden gevormd volgens een door ons vastgesteld program in een huis dat daartoe door ons is aangewezen of erkend.

Vervolgens dat kandidaten, die zich als diaken volledig in dienst van de Kerk willen stellen, een volledige theologische studie moeten volgen met de daaraan verbonden pastorale stages.

3. Decreet over de verplichting tot de liturgische getijden voor diakens

Canon 276, p 2, 3 bepaalt:

De priesters en de diakens die aspirant zijn voor het priesterschap zijn aan de verplichting gehouden dagelijks de liturgie der getijden te voltrekken volgens de eigen en goedgekeurde liturgische boeken; de permanente diakens evenwel

dienen deze te voltrekken voor het gedeelte dat door de bisschoppenconferentie bepaald is.

Wij bepalen dat de permanente diakens dagelijks gehouden zijn tot het bidden van de Laudan en de Vespers.

4. Decreet over de kleding van clerici

Canon 284 bepaalt:

Clerici dienen een passende kerkelijke kleding te dragen volgens de normen door de bisschoppenconferentie uitgevaardigd en volgens de wettige plaatselijke gewoonten.

Wij bepalen dat:

1. tijdens de viering van de liturgie dragen clerici de dienovereenkomstige, door de liturgische boeken voorgeschreven kleding.
2. in de biechtstoel dragen priesters de toog, de pij of het habijt en stola.
3. de kerkelijke kleding is in Nederland een donker costuum met de zgn. romeinse collaar.
4. deze normen gelden voor alle clerici die in Nederland werkzaam zijn, hetzij diocesane clerici hetzij leden van een instituut van gewijd leven of van een sociëteit van apostolisch leven.

5. Decreet over de priesterraden

Canon 496 bepaalt:

De priesterraad dient eigen door de diocesane Bisschop goedgekeurde statuten te hebben, rekening houdend met de door de bisschoppenconferentie uitgevaardigde normen.

Wij bepalen dat de priesterraad overeenkomstig canons 495 - 502 aan de volgende normen zal beantwoorden:

I. *Wezen en doelstelling*

1. De priesterraad is een in ieder bisdom bindend voorgeschreven groep priesters, die heel het "presbyterium", woonachtig of werkzaam in het betreffende bisdom, vertegenwoordigt (canon 495, p 1).
2. De priesterraad heeft ten doel de diocesane Bisschop met raad en daad te ondersteunen in het bestuur van het bisdom om zó het pastorale welzijn van de particuliere Kerk, hem in samenwerking met het "presbyterium" toevertrouwd, zo goed mogelijk te behartigen (canon 495, p 1).

II. Statuten

3. Iedere priester raad heeft zijn eigen statuten, welke de goedkeuring nodig hebben van de eigen diocesane Bisschop (canon 496).
4. De eigen statuten bepalen de wijze, waarop de leden van de priester raad gekozen worden, maar zó dat, waar mogelijk, het "presbyterium" vertegenwoordigd wordt en vooral rekening is gehouden met de verschillende bedieningen en de onderscheiden gebieden van het bisdom (canon 499).
5. De eigen statuten bepalen voorts:
 - a. hoe groot het aantal door de priesters zelf gekozen leden is (canon 497, n. 1);
 - b. welke priesters krachtens het hun toevertrouwde ambt deel uit moeten maken van de raad (canon 497, n. 2);
 - c. of het recht van keuze nog aan andere priesters, die in het bisdom woonachtig zijn, wordt toegekend dan aan de in canon 498 p 1 genoemde (canon 498 p 2);
 - d. de lidmaatschapsduur van de leden (canon 501, p 1);
6. De diocesane statuten houden rekening met de door de bisschoppenconferentie uitgevaardigde algemene normen (canon 496).
7. Met inachtneming van het in artikel 6 gestelde komt wijziging van de diocesane statuten alleen toe aan de diocesane Bisschop.

III. Samenstelling

8. Voor aanwijzing tot lid van de priester raad komen in aanmerking:
 - a. priesters, die vrij gekozen worden door de priesters zelf en die samen ten minste de helft van het totaal aantal leden van de raad vormen;
 - b. enkele priesters, die krachtens het hun toevertrouwde ambt deel uit moeten maken van de raad;
 - c. enkele andere, vrij door de diocesane Bisschop te benoemen priesters (canon 497, p 3).
9. Bij de keuze of aanwijzing van de leden van de priester raad moet zoveel mogelijk rekening worden gehouden met de verschillende bedieningen, de onderscheiden gebieden van het bisdom en de pastorale werkvelden in het bisdom, zodat het "presbyterium" in al zijn verscheidenheid vertegenwoordigd is (canon 499, coll.c.canon 495, p 1).
10. De diocesane Bisschop bepaalt vóór de oprichting uit hoeveel leden zijn priester raad zal bestaan, welke de leden zijn, die krachtens het hun toevertrouwde ambt deel uitmaken van de priester raad, in aantal niet meer dan één vierde van het totaal aantal leden, hoeveel leden ex articulo 8.a en 8.c er zijn en of er ex canone 498, p 2 kiesrecht zal

worden toegekend aan andere dan in canon 498, p 1 genoemde priesters.

11. De door de diocesane Bisschop vrij aan te wijzen leden worden benoemd, rekening houdend met het in artikel 4 en 9 geformuleerde criterium van vertegenwoordiging van het "presbyterium".

IV. Verkiezingen

12. Het actieve en passieve kiesrecht voor de priesterraad komt toe:
 - a. aan alle in het bisdom geïncardineerde seculiere priesters, dus ook aan de buiten het bisdom verblijvende, maar in het bisdom geïncardineerde seculiere priesters;
 - b. aan niet in het bisdom geïncardineerde seculiere priesters, alsook priesters die lid zijn van een religieus instituut of een sociëteit van apostolisch leven die, verblijvend in het bisdom, enig ambt ten dienste van het bisdom uitoefenen;
 - c. aan nog andere priesters, aan wie de statuten het kiesrecht toekennen, wanneer zij in het bisdom domicilie of quasidomicilie hebben (canon 498).
13. In de door de statuten te bepalen vorm van verkiezing (canon 499) zal steeds de vrijheid van keuze gewaarborgd moeten zijn (canon 497, n.1) rekening houdend met onder meer deze canonieke bepaling, dat een keuze, waarvan de vrijheid op welke wijze ook in feite belemmerd werd, van rechtswege ongeldig is (canon 170).
14. De diocesane Bisschop draagt er zorg voor, dat de priesters van zijn bisdom volledig inzicht krijgen in de procedure en in de uitkomst van de verkiezingen.

V. Taken en rechten van de priesterraad

15. De algemene taak van de priesterraad is de diocesane Bisschop raadgevend bij te staan in het bestuur van het bisdom (canon 495, p 1), zodat het pastorale welzijn van het bisdom zo goed mogelijk bevorderd wordt.
16. De diocesane Bisschop dient de raad te horen in aangelegenheden van groter belang, maar zijn toestemming heeft hij slechts nodig in de door het recht uitdrukkelijk vastgestelde gevallen (canon 500, p 2).
17. Meer in het bijzonder kent de canonieke wetgeving aan de priesterraad de volgende rechten toe:
 - a. het recht van vertegenwoordiging op het provinciaal concilie van twee, door de raad collegiaal aan te wijzen, leden van de raad, die slechts raadgevende stem hebben (canon 443, p 5);
 - b. het recht om gehoord te worden vóór het houden van een diocesane synode (canon 461, p 1);

- c. recht op aanwezigheid van alle leden van de priester raad op een diocesane synode (canon 463, p 1, n. 4);
- d. het recht om gehoord te worden door de diocesane Bisschop bij oprichting, opheffing of aanmerkelijke verandering van parochies (canon 515, p 2);
- e. het recht om gehoord te worden bij voorschriften van de diocesane Bisschop inzake de bestemming van vrijwillige gaven aan een parochie (canon 531);
- f. het recht om gehoord te worden, alvorens de diocesane Bisschop besluit tot oprichting van pastorale raden in parochies (canon 536, p 1);
- g. het recht op advies aan de diocesane Bisschop bij de bouw van een nieuwe kerk (canon 1215, p 2);
- h. het recht op advies aan de diocesane Bisschop bij verandering van bestemming van een kerkgebouw anders dan voor de goddelijke eredienst (canon 1222, p 2);
- i. het recht op advies aan de diocesane Bisschop bij het opleggen van een (bescheiden) belasting aan publieke rechtspersonen en fysieke personen en andere rechtspersonen (canon 1263);
- j. het recht op keuze van twee pastoors op voorstel van de diocesane Bisschop, uit de priester raad, met wie de Bisschop de verwijdering van een pastoor bespreekt (canon 1742, p 1).

VI. *Werkwijze van de priester raad*

- 18. De werkwijze van de priester raad moet worden vastgelegd in een reglement, dat door de diocesane Bisschop wordt vastgesteld.
- 19. De diocesane Bisschop roept de priester raad bijeen en zit hem voor (canon 500, p 1).
- 20. Over personen wordt schriftelijk gestemd; over zaken alléén als een lid van de raad daarom vraagt; voor het overige mondeling.
- 21. Het vragen van toestemming van de raad c.q. het horen van de raad wordt in zijn juridische consequenties geregeld door de canonieke wetgeving (canon 127).
- 22. De priester raad kan nooit handelend optreden zonder de diocesane Bisschop, aan wie alleen het ook toekomt te zorgen dat hetgeen bepaald is, bekend gemaakt wordt (canon 500, p 3).

VII. *Zittingsduur van de priester raad*

- 23. De priester raad wordt telkens samengesteld voor de duur van vijf jaar (vgl. canon 501, p 1).

24. Tussentijdse aanvulling van de priester raad is mogelijk en dient te geschieden in die categorie van leden, waaruit door overlijden of om welke andere reden ook een lid is gaan ontbreken.
25. Wanneer de zetel vacant wordt, houdt de priester raad op te bestaan. Binnen een jaar na zijn ambtsaanvaarding moet de nieuwe diocesane Bisschop opnieuw een priester raad instellen of besluiten de vóór diens ambtsaanvaarding bestaande raad te handhaven (canon 501, p 2).
26. Voor het geval, dat een priester raad zijn taak niet vervult of er ernstig misbruik van maakt, kan de diocesane Bisschop deze ontbinden, na overleg met de Metropoliët of, indien het over de metropolitane zetel zelf gaat, met de suffragane Bisschop die de oudste in aanstelling is. Wordt de raad feitelijk ontbonden, dan moet de diocesane Bisschop binnen een jaar opnieuw een priester raad instellen (canon 501, p 3).

VIII. Priester raad en college van consultoren

27. Uit de leden van de priester raad worden door de diocesane Bisschop vrij enige priesters benoemd, niet minder in getal dan zes en niet meer dan twaalf, die voor vijf jaar het consultoren college vormen (canon 502, p 1).

6. Decreet over de taak van het Consultoren college

Canon 502, p 3 bepaalt:

De bisschoppen conferentie kan bepalen dat de taken van het consultoren college aan het kathedrale kapittel toevertrouwd worden.

Wij bepalen dat de taken van het consultoren college aan het kathedrale kapittel dat in elk bisdom bestaat worden toevertrouwd. De verhouding tussen het kathedrale kapittel en de priester raad, en de manier waarop de leden van het kapittel benoemd worden, moeten in de afzonderlijke bisdommen geregeld worden in overeenstemming met de normen die de bisschoppen conferentie voor de priester raad heeft vastgelegd en met de statuten die de diocesane Bisschop voor de priester raad van zijn bisdom heeft gemaakt.

7. Decreet over de pastoors benoeming voor een bepaalde tijd

Canon 522 bepaalt:

Een pastoor behoort stabiliteit te bezitten en dient derhalve voor onbepaalde tijd benoemd te worden; voor een bepaalde tijd kan hij door de diocesane Bisschop slechts benoemd worden indien dit door de bisschoppen conferentie bij decreet toegestaan is.

Wij bepalen dat de diocesane Bisschoppen na raadpleging van hun consultorencollege of kapittel, waar dit om bijzondere persoonlijke of plaatselijke redenen nodig of nuttig blijkt te zijn, een pastoor voor een bepaalde, in jaren beperkte tijd mogen benoemen; met dien verstande dat aan deze pastoor geruime tijd gegeven wordt om zijn ambtsuitoefening tot ontplooiing te brengen. Het minimum van de vastgestelde tijd dient daarom zes jaar te zijn.

8. Decreet over de parochieregisters

Canon 535, p 1 bepaalt:

In elke parochie dienen er parochieboeken te zijn, namelijk een doopregister, een huwelijksregister, een register van de overledenen, en andere volgens de voorschriften van de bisschoppenconferentie of de diocesane Bisschop; de pastoor dient er voor te zorgen dat die boeken nauwkeurig bijgehouden en zorgvuldig bewaard worden.

Wij bepalen dat de pastoors ervoor zorgen dat dit gebeurt. Wij herinneren in deze eveneens aan artikel 34, van het "Algemeen Reglement voor het bestuur van een Parochie van de R.K. Kerk in Nederland" van 14 juni 1988*, opdat ook alle roerende en onroerende goederen, die eigendom van de parochie zijn, niet onopgemerkt van eigenaar veranderen (zie verder ook toepassingsbesluit bij canon 895).

* Regelingen R.K. Kerkgenootschap in Nederland nr. 3. Uitgave van het secretariaat R.K. Kerkgenootschap.

9. Normen betreffende de woongelegenheid en het levensonderhoud van de gepensioneerde priester

Canon 538, p 3 bepaalt:

Een pastoor wordt bij de voltooiing van zijn vijfenzeventigste levensjaar verzocht het ontslag uit zijn ambt aan de diocesane Bisschop aan te bieden, die, na alle persoonlijke en plaatselijke omstandigheden bezien te hebben, dient te beslissen of dit aanvaard wordt of uitgesteld; in een passend levensonderhoud en woongelegenheid voor degene die ontslag neemt, moet door de diocesane Bisschop voorzien worden, rekening houdend met de normen die door de bisschoppenconferentie vastgesteld zijn.

Wij stellen vast, dat door volksverzekeringen en de privaatrechtelijke voorzieningen inzake de pensioenen door de diocesane Bisschop zorg is gedragen dat een emeritus kan beschikken over een passend levensonderhoud en woongelegenheid.

10. Normen over het spreken over de christelijke leer via radio en televisie

Canon 772, p 2 bepaalt:

Betreffende het spreken over de christelijke leer via radio en televisie moeten de voorschriften onderhouden worden die door de bisschoppenconferentie bepaald zijn.

Op grond van deze canon bepalen wij dat zij, die voor radio of televisie de christelijke leer verkondigen, dienen te beschikken over voldoende bekwaamheid en een zending van de Bisschop.

11. Decreet over het optreden voor radio en televisie door priesters en religieuzen inzake katholieke leer of zeden

Canon 831, p 2 bepaalt:

Het komt de bisschoppenconferentie toe de regels vast te stellen volgens welke clerici en leden van religieuze instituten deel mogen nemen aan het via radio of televisie behandelen van onderwerpen inzake de katholieke leer of zeden.

Ervan uitgaande, dat deze canon zich uitsluitend richt tot clerici en religieuzen bepalen wij dat clerici, die beschikken over voldoende bekwaamheid en een zending of verlot van een Bisschop, en religieuzen die voldoende bekwaamheid hebben en verlot van hun religieuze overste, bevoegd zijn om mee te werken aan uitzendingen voor radio en televisie, die betrekking hebben op de katholieke geloofs- en zedenleer.

12. Decreet over het noteren van adoptiekinderen

Canon 877, p 3 bepaalt:

Als het gaat over een adoptief kind, dienen de namen van de adopterenden ingeschreven te worden alsook, althans indien dit zo geschiedt in de burgerlijke stand van het gebied, die van de natuurlijke ouders volgens p 1 en 2, rekening houdend met de voorschriften van de bisschoppenconferentie.

Wij bepalen dat in het doopboek voor de namen van de natuurlijke ouders naar het geheim archief wordt verwezen en alleen de namen van de adoptieouders in het doopboek worden ingeschreven.

13. Decreet over de leeftijd voor de toediening van het H. Vormsel

Canon 891 bepaalt:

Het sacrament van het vormsel dient aan de gelovigen toegediend te worden rond het bereiken van de jaren van het verstand, tenzij de bisschoppenconferen-

tie een andere leeftijd vastgesteld heeft, of tenzij stervensgevaar aanwezig is of, volgens het oordeel van de bedienaar, een ernstige reden anders wenselijk maakt.

Wij bepalen dat in de zin van het schrijven van 8 oktober 1968 de geschikte tijd om het Sacrament van het Vormsel toe te dienen als algemene norm rond het 12e levensjaar ligt, waarmee ruimte gelaten wordt om het Vormsel aan het einde van het basis-onderwijs dan wel aan het begin van het voortgezette onderwijs toe te dienen.

14. Decreet over het noteren van toegediende vormsels

Canon 895 bepaalt:

De namen van de gevormden, met vermelding van de bedienaar, de ouders en de peetouders en de plaats en de dag van het toedienen van het vormsel, dienen geregistreerd te worden in het vormboek van de diocesane Curie of, waar de bisschoppenconferentie of de diocesane Bisschop dit voorgeschreven heeft, in een boek dat in het parochie-archief bewaard moet worden; de pastoor moet de pastoor van de plaats van het doopsel op de hoogte brengen van het toedienen van het vormsel, opdat de registratie gebeurt in het doopboek volgens canon 535, p 2.

Wij bepalen dat in iedere parochie een vormregister bijgehouden moet worden van allen, die binnen de parochie worden gevormd.

15. Decreet betreffende de biechtstoelen

Canon 964, p 2 bepaalt:

De normen betreffende de biechtstoel moeten door de bisschoppenconferentie vastgesteld worden; daarbij moet echter verzekerd zijn dat op een open en toegankelijke plaats steeds biechtstoelen voorhanden zijn, voorzien van een vast vlechtwerk tussen de boeteling en de biechtvader, zodat de gelovigen die dit wensen, hiervan vrij gebruik kunnen maken.

Wij bepalen dat elke kerk dient te beschikken over een bruikbare biechtstoel/biechtkamer.

16. Decreten over een eventuele hogere leeftijd voor het priesterschap of het permanente diaconaat

Canon 1031, p 2 bepaalt:

Een kandidaat voor het permanent diaconaat die niet gehuwd is, mag niet toegelaten worden tot dit diaconaat, tenzij nadat hij tenminste zijn vijfentwintigste

levensjaar voltooid heeft; hij die door een huwelijk gebonden is, niet tenzij na het voltooiën van ten minste zijn vijfendertigste levensjaar en met toestemming van zijn echtgenote.

Canon 1031, p 3 bepaalt:

De bisschoppenconferenties mogen een norm vaststellen waardoor een hogere leeftijd voor het presbyteraat en het permanent diaconaat vereist wordt.

Wij bepalen dat voor de toelating tot het permanent diaconaat de door deze canon vastgestelde leeftijd door ons zal worden overgenomen.

17. Decreet over de huwelijksbelofte

Canon 1062, p 1 bepaalt:

Een belofte om te huwen, hetzij een eenzijdige hetzij een wederkerige, die men verloving noemt, valt onder het particulier recht dat door de bisschoppenconferentie vastgesteld is, rekening houdend met eventuele gewoonten en burgerlijke wetten.

Wij stellen vast dat in deze kerkrechtelijk niets geregeld hoeft te worden in ons land.

18. Decreet over het canonic onderzoek en de huwelijksafkondigingen

Canon 1067 bepaalt:

De bisschoppenconferentie dient de normen vast te stellen voor het onderzoek aangaande de verloofden, alsook voor de huwelijksafkondigingen of voor andere geschikte middelen om de onderzoeken te verrichten die vóór het huwelijk noodzakelijk zijn; als deze normen zorgvuldig onderhouden zijn, kan de pastoor overgaan tot het assisteren bij het huwelijk.

Wij bepalen:

1. dat de huwelijken die in de canonieke vorm gesloten worden, minstens één keer vóór de huwelijksluiting afgekondigd worden. Het gebruik om dit in de vorm van voorbeden te doen, beantwoordt op een zeer geschikte wijze aan de bedoeling.
Dispensatie in deze kan om een goede reden gegeven worden door de pastoor, die de afkondigingen dient te verrichten;
2. dat voor het canonic onderzoek het door de bisschoppenconferentie goedgekeurde formulier moet worden gebruikt.
3. dat, wat de leer van de Kerk betreft de tekst van canon 1055, p 1 en van canon 1056 opgenomen dient te worden.

19. Decreet over het verlof tot gemengd huwelijk

Canon 1126 bepaalt:

Het komt de bisschoppenconferentie toe de wijze vast te stellen waarop deze verklaringen en beloften, die altijd vereist zijn, gedaan moeten worden, en eveneens de wijze te bepalen waarop deze in het uitwendig rechtsbereik dienen vast te staan en hoe de niet-katholieke partij op de hoogte gebracht dient te worden.

Wij bepalen, dat overeenkomstig het Motu Proprio "Matrimonia Mixta" van Paulus VI van 31 maart 1970 een pastoraal gesprek gevoerd wordt, waarvan de priester verslag doet aan de Bisschop, die op grond hiervan oordeelt of verlof gegeven kan worden.

Voor dit pastoraal gesprek wordt aan de priester een model verstrekt dat een formulering bevat waarin de katholieke partner zijn of haar belofte en de niet-katholieke partner kennisname hiervan schriftelijk verklaart.

20. Decreet over de materie, waarvan het tafelblad van een vast altaar vervaardigd moet worden

Canon 1236 p 1 bepaalt:

Volgens het overgeleverd gebruik van de Kerk dient de tafel van een vast altaar van steen te zijn, en uit één enkel stuk natuursteen te bestaan; nochtans kan, volgens het oordeel van de bisschoppenconferentie, ook een ander waardig en stevig materiaal gebruikt worden. De onderbouw of basis echter kan uit elk materiaal vervaardigd te worden.

Wij bepalen dat ook andere materialen dan steen, mits stevig en waardig, mogen gebruikt worden voor het vervaardigen van de tafel van vaste altaren.

21. Decreet over vasten en onthouding

Canon 1251 bepaalt:

Onthouding van het eten van vlees of van een ander voedsel volgens de voorschriften van de bisschoppenconferentie, dient onderhouden te worden op elke vrijdag van het jaar, tenzij deze met een dag vermeld onder de feestdagen samenvalt; onthouding echter samen met vasten op Aswoensdag en op de Vrijdag van het Lijden en de Dood van Onze Heer Jezus Christus.

Canon 1253 bepaalt:

De bisschoppenconferentie kan het onderhouden van vasten en onthouding nader bepalen en ook andere vormen van boete, vooral liefdewerken en oefenin-

gen van vroomheid, geheel of gedeeltelijk in de plaats van vasten en onthouding stellen.

Wij bepalen dat Aswoensdag en Goede Vrijdag dagen van verplichte vasten en onthouding in spijs en drank zijn en dat verder het bepalen van de wijze van de beoefening van boete en onthouding aan het eigen geweten en initiatief van de gelovigen wordt overgelaten. Aan de plicht tot vasten in de Veertigdagentijd en tot onthouding op de vrijdagen kan worden voldaan, door zich in eten en drinken, in roken of in andere genoegens duidelijk te beperken. Het geld, dat hiermee wordt uitgespaard, kan bestemd worden voor de naasten die honger lijden of anderszins gebrek lijden. Het is voorts passend, dat men zich in de Veertigdagentijd meer dan anders wijdt aan werken van christelijke naastenliefde en met meer toelief het Woord van God leest.

22. Decreet over financiële bijdrage van de gelovigen

Canon 1262 bepaalt:

De gelovigen dienen de Kerk te steunen door middel van bijdragen die gevraagd worden en volgens de door de bisschoppenconferentie uitgevaardigde normen.

Wij stellen vast dat er geen verdere behoefte lijkt te bestaan aan verdere regelingen in deze. Wij herinneren eraan dat - alleen als aanbeveling - 1% van het bruto-inkomen als leidraad voor de bepaling van de gezinsbijdrage is gegeven.

23. Decreet inzake het beheer van beneficies

Canon 1272 bepaalt:

In gebieden waar beneficies in eigenlijke zin nog bestaan, komt het de bisschoppenconferentie toe om door geschikte normen, met de Apostolische Stoel overeengekomen en door deze goedgekeurd, het beheer van deze beneficies zó te regelen dat de opbrengst, zelfs voor zover mogelijk het vermogen zelf van de beneficies, geleidelijk overgebracht wordt naar het instituut waarover in canon 1274, p 1.

Wij stellen vast dat er in Nederland geen beneficies in eigenlijke zin bestaan en een reglement in deze dus overbodig is.

24. Decreet over hetgeen als buitengewoon beheer beschouwd dient te worden

Canon 1277 bepaalt:

De diocesane Bisschop moet wat betreft het stellen van daden van beheer die, gelet op de economische toestand van het bisdom, van groter belang zijn, de raad voor economische zaken en het college van consultoren horen; toestemming echter van deze raad en ook van het college van consultoren heeft hij nodig, buiten de gevallen die in het universeel recht of in de stichtingsoorkonden speciaal vermeld zijn, voor het stellen van daden van buitengewoon beheer. Het komt echter de bisschoppenconferentie toe te bepalen welke daden beschouwd moeten worden als van buitengewoon beheer.

1. Wij stellen vast dat de onder a en b vermelde daden beschouwd moeten worden als daden, die het gewoon beheer te buiten gaan. Onder deze daden moet een onderscheid gemaakt worden tussen:
 - a. Daden van **buitengewoon beheer** (canon 1277):
 1. vaststelling, wijziging en overschrijding van de begroting;
 2. wijziging in de bestemming van het vermogen.
 - b. Andere daden, die het **gewoon beheer te buiten gaan** (canon 1281, p1, 1291, 1295), met name:
 1. het aannemen of verwerpen van erfstellingen, legaten, schenkingen of fundaties, alsmede het doen van schenkingen;
 2. het verkrijgen, vervreemden, hypotheccair belasten, in pacht of huur geven, in gebruik of bruikleen geven van onroerende zaken of vestigen van zakelijke rechten, alsmede het aangaan van andere overeenkomsten, die bezwarend zijn voor een kerkelijk rechtspersoon;
 3. het verstrekken en het aangaan van geldleningen, waaronder niet begrepen de gewone transacties met bankiers of kassiers;
 4. het vervreemden, verpanden, in bruikleen geven en op welke wijze ook aan zijn bestemming onttrekken van voorwerpen van kunst en wetenschap, geschiedkundige gedenkstukken of andere roerende zaken van bijzondere waarde;
 5. het oprichten, afbreken, verbouwen of van bestemming veranderen van tot het vermogen van een kerkelijk rechtspersoon behorende gebouwen en van kerkmeubelen van bijzondere waarde, alsmede het verrichten van buitengewone herstellingen;
 6. het aanleggen, uitbreiden en sluiten van begraafplaatsen;
 7. het voeren van processen als eiser of verweerder, het opdragen van geschillen aan de beslissing van scheidsrechters en het aangaan van dadingen.

Hieronder vallen de rechtshandelingen van vervreemding, bedoeld in de canones 1292 en 1295. Als daden van vervreemding in kerkrechtelijke zin gelden de sub b.2, b.4 en b.5 genoemde rechtshandelingen.

2. Toepassing op **rechtshandelingen van het bisdom** (canon 1292, p1).

Voor alle daden van vervreemding, die een waarde van f 200.000,- te boven gaan en voor alle daden van buitengewoon beheer is de toestemming van de raad van economische aangelegenheden en van het consultorencollege vereist. Hetzelfde geldt voor kerkelijke instellingen die - direct of indirect - een taak van het bisdom zelf vervullen (bijvoorbeeld Diocesaan Pastoraal Centrum, Diocesaan Missiebureau, Seminarie).

3. Toepassing op **rechtshandeling van dekenaten en parochies**.

Voor alle daden, die het buitengewoon beheer te buiten gaan (1a en 1b), is schriftelijk machtiging van het bisdom vereist. Intern behoeft het bisdom de toestemming van de raad voor economische aangelegenheden en van het consultorencollege voor alle daden van vervreemding, die een waarde van f 200.000,- te boven gaan.

4. **Rechtshandelingen van andere kerkelijke rechtspersonen** (orden, congregaties, kerkelijke instellingen).

Voor rechtshandelingen van andere kerkelijke rechtspersonen geldt hetgeen in de Codex en in hun statuten (constituties, vermogensrechtelijke reglement e.d.) bepaald is omtrent daden, die het gewoon beheer te buiten gaan.

In het algemeen geldt dat de rechtspersoon voor daden, die het gewone beheer te buiten gaan de toestemming nodig heeft van een ander kerkelijk college.

25. Decreten over de bevoegde overheid inzake vervreemding van kerkelijk goed

Canon 1292, p 1 bepaalt:

Behoudens het voorschrift van canon 638, p 3, wordt, wanneer de waarde van de goederen waarvan vervreemding voorgesteld wordt, valt tussen de minimum- en de maximumsom door elke bisschoppenconferentie voor haar eigen gebied vast te stellen, de bevoegde overheid, als het gaat over rechtspersonen die niet aan de diocesane Bisschop onderworpen zijn, door de eigen statuten bepaald; anders is de bevoegde overheid de diocesane Bisschop met toestem-

ming van de raad voor economische zaken en van het Consultorencollege alsook van wie er belang bij hebben. De toestemming van dezen behoeft de diocesane Bisschop zelf ook om goederen van het bisdom te vervreemden.

Wij bepalen, dat bij het verlenen van een schriftelijke machtiging aan dekenaten en/of parochies voor het aannemen of verwerpen van erfstellingen, legaten, schenkingen of fundaties het bisdom geen machtiging behoeft van de raad voor economische aangelegenheden en van het college van consultoren voor het verkrijgen of verwerpen van een goed, dat de waarde van f 200.000,— *niet* te boven gaat.

Canon 1292, p 2 bepaalt:

Als het echter gaat over zaken waarvan de waarde de maximumsom overschrijdt of over zaken die krachtens gelofte aan de Kerk geschonken zijn, of over zaken die uit artistiek of historisch oogpunt kostbaar zijn, is voor de geldigheid van de vervreemding bovendien verlof van de Heilige Stoel vereist.

Wij bepalen, dat voor het verkopen of hypothecair belasten van onroerend goed, het vestigen van zakelijke of persoonlijke rechten of het aangaan van geldleningen, waarbij de waarde van f 2.500.000,— wordt overschreden, voor het vervreemden van zaken, die krachtens gelofte aan de Kerk geschonken zijn of die uit artistiek of historisch oogpunt kostbaar zijn, bovendien het schriftelijk verlof van de Heilige Stoel vereist is. Deze bepaling geldt voor alle kerkelijke rechtspersonen.

26. Normen inzake het verhuren van kerkelijk goed

Canon 1297 bepaalt:

Het komt de bisschoppenconferentie toe om, gelet op de plaatselijke omstandigheden, normen vast te stellen voor het verhuren van goederen van de Kerk, vooral betreffende het verlof dat van de bevoegde kerkelijke overheid verkregen moet worden.

Wij bepalen, dat voor het verhuren of verpachten van gebouwen, ruimten en voorwerpen, die bestemd zijn voor de viering van de Eucharistie, toestemming nodig is van de plaatselijke Bisschop.

Wij bepalen, dat voor het verhuren of verpachten van kerkelijke goederen, welke niet bestemd zijn voor de viering van de Eucharistie, de toestemming nodig is van het Kerkbestuur, c.q. Parochiebestuur met inachtneming van de geldende diocesane en/of landelijke regelingen.

27. Decreet tot oprichting van een Diocesaan Bureau voor Geschillen tengevolge van bestuurlijke besluiten

Canon 1733 bepaalt:

p 1: Het is zeer wenselijk dat, telkens wanneer iemand zich door een decreet benadeeld acht, een betwisting tussen hem en de auteur van het decreet vermeden wordt, en dat tussen hen door gezamenlijk overleg gezorgd wordt voor het zoeken van een billijke oplossing, waarbij mogelijk ook gezaghebbende personen betrokken worden om te bemiddelen en de zaak te bestuderen, zodat het geschil op een geschikte wijze vermeden of opgelost wordt.

p 2: De bisschoppenconferentie kan bepalen dat in elk bisdom een bepaalde dienst of raad duurzaam ingesteld wordt die, volgens normen door de conferentie zelf te bepalen, de taak heeft billijke oplossingen te zoeken en aan te reiken; indien de conferentie echter hiertoe geen opdracht gegeven heeft, kan de Bisschop een dergelijke raad of dienst instellen.

p 3: De dienst of raad waarover in p 2, dient vooral dan op te treden wanneer de herroeping van het decreet volgens canon 1734 gevraagd is en de termijnen om beroep aan te tekenen niet verstreken zijn; indien echter tegen een decreet beroep ingesteld is, dient de Overste zelf die het beroep behandelt, telkens wanneer hij hoop heeft op een goed resultaat, de indiener van het beroep en de auteur van het decreet aan te sporen om dergelijke oplossingen te zoeken.

De bisschoppenconferentie bepaalt niet dat er diocesane bureaus moeten worden opgericht om oplossingen te zoeken en aan te reiken voor geschillen. Voor bisdommen die besluiten een Bureau voor Geschillen op te richten kan het volgende reglement een model zijn.

1. Doelstelling

Het Diocesaan Bureau voor Geschillen heeft tot doel "billijke oplossingen te zoeken en aan te reiken" (canon 1733, p 2), indien een geschil is ontstaan tussen een kerkelijke overheid - bekleed met uitvoerende macht binnen het bisdom - die een administratieve beschikking voor afzonderlijke gevallen in de zin van canon 35 heeft uitgevaardigd of achterwege gelaten, en een kerkelijke fysieke persoon of rechtspersoon in de zin van de canons 113-118 die zich in haar rechten geschonden of in haar belangen geschaad voelt ten gevolge van voornoemde beschikking.

2. Termen

In dit Reglement wordt verstaan onder:

- a. *de overheid*: de kerkelijke overheid die, op grond van haar uitvoerende macht overeenkomstig canon 35, het besluit heeft uitgevaardigd dat het punt van geschil vormt, te weten de diocesane Bisschop zelf en zij die in

- zijn naam gezag uitoefenen en verder alle personen en instanties die onder zijn gezag staan;
- b. *de belanghebbende*: de fysieke persoon of de rechtspersoon die zich door het besluit van de overheid in haar rechten geschonden of in haar belangen geschaad voelt;
 - c. *het besluit*: de administratieve beschikking volgens canon 35, of de weigering hiervan ten aanzien van een fysieke persoon of een rechtspersoon;
 - d. *het bureau*: het Diocesaan Bureau voor Geschillen;
 - e. *de kamer*: één lid, respectievelijk drie leden van het bureau, belast met het onderzoek van de voorgelegde geschilpunten en met het zoeken en aanreiken van oplossingen zoals bedoeld in canon 1733, p 2, met het oog op een minnelijke regeling van die geschilpunten.

3. Samenstelling van het bureau

- 3.1. Het bureau is samengesteld uit:
 - a. een voorzitter, tevens lid;
 - b. een even aantal andere leden van tenminste vier en ten hoogste acht;
 - c. een secretaris;
- 3.2. De voorzitter, de andere leden en de secretaris worden benoemd door de diocesane Bisschop na advies van de priesterraad en de diocesane pastorale raad. De benoeming geschiedt voor onbepaalde tijd.
- 3.3. Tot leden kunnen slechts benoemd worden katholieken die bestuurlijke ervaring hebben en die geacht kunnen worden voldoende kennis te hebben van het canonieke recht en/of vertrouwd te zijn met de administratieve rechtspraak.
- 3.4. Voor benoeming komen niet in aanmerking personen wier werkzaamheden in belangrijke mate gelegen zijn op het gebied van het bestuur van het bisdom, en personen die bloed- of aanverwanten zijn van de plaatselijke Ordinaris.
- 3.5. De leden en de secretaris worden door de diocesane Bisschop, na instemming van het consultorencollege, ontslagen:
 - a. indien zij wegens ziekte of gebreken blijvend ongeschikt zijn hun functie te vervullen;
 - b. bij ongeschiktheid voor hun functie, anders dan wegens ziekte of gebreken.

4. Bevoegdheid van het bureau

- 4.1. Het bureau is bevoegd tot het onderzoeken van geschilpunten tussen een overheid in het bisdom waarvoor het bureau is ingesteld, en een

belanghebbende, voorzover deze geschilpunten voortvloeien uit een door deze overheid ten aanzien van deze belanghebbende genomen besluit; en vervolgens billijke oplossingen te zoeken en aan te reiken tot minnelijke oplossing van deze geschilpunten.

- 4.2. Geschilpunten over besluiten binnen of in samenhang met procedures voor de kerkelijke rechtbank van het bisdom vallen buiten de bevoegdheid van het bureau.
- 4.3. Geschilpunten tussen overheden van instituten van gewijd leven en van sociëteiten van apostolisch leven en hun leden vallen buiten de bevoegdheid van dit bureau.

5. Procedure

5.1. Het voorleggen van geschilpunten

- 5.1.1. Geschilpunten voortvloeiend uit een besluit, kunnen aan het bureau worden voorgelegd door de overheid en de belanghebbenden tezamen dan wel door een van beiden.
- 5.1.2. Geschilpunten dienen schriftelijk ter kennis te worden gebracht aan de voorzitter van het bureau.
- 5.1.3. Indien geschilpunten alleen door de overheid aan het bureau worden voorgelegd, worden zij door het bureau slechts in behandeling genomen, indien de belanghebbende desgevraagd te kennen heeft gegeven met deze behandeling in te stemmen.
- 5.1.4. Het bureau neemt geen geschilpunten in behandeling dan nadat de procedure tot herziening zoals bedoeld in de canons 1734 en 1735 is voltooid.
- 5.1.5. Gedurende de behandeling door het bureau kan tegen het betrokken besluit - behoudens ter sauvering van de beroepstermijn - geen administratief beroep worden ingesteld, en dient een aanhangig beroep te worden opgeschort.

5.2. De behandeling van de geschilpunten

- 5.2.1. De voorzitter van het bureau wijst de behandeling van de geschilpunten toe aan een enkelvoudige, dan wel aan een door hem samen te stellen, meervoudige kamer.
- 5.2.2. Bloed- en aanverwanten van de belanghebbende en van de overheid kunnen niet als lid van een kamer worden aangewezen.
- 5.2.3. De overheid en de belanghebbende zijn verplicht alle stukken welke betrekking hebben op het besluit waaruit de geschilpunten voortvloeien, op eerste verzoek van het bureau over te leggen.
- 5.2.4. Overheid en belanghebbende zijn verplicht alle inlichtingen te verstrekken welke de kamer voor de behandeling van belang acht.

- 5.2.5. De kamer kan zonodig derden horen of aan derden verzoeken een advies uit te brengen. Van dit verhoor en van een niet schriftelijk advies wordt proces-verbaal opgemaakt.
- 5.2.6. De kamer stelt de overheid en de belanghebbende in de gelegenheid te worden gehoord, van welk verhoor proces-verbaal wordt opgemaakt. Desgewenst kunnen overheid en belanghebbende zich bij dit verhoor door een raadsman of raadvrouw laten bijstaan.
- 5.2.7. Alvorens het verhoor als bedoeld in 5.2.6., plaatsvindt, liggen de door de kamer ontvangen stukken gedurende vijf dagen voor overheid en belanghebbende ter inzage.

5.3. Het voorstel tot een minnelijke oplossing

- 5.3.1. Indien naar het oordeel van de kamer de behandeling is voltooid, nodigt zij overheid en belanghebbende uit voor een bespreking van de door haar uitgewerkte oplossing(en). Van deze bespreking wordt proces-verbaal opgemaakt.
- 5.3.2. Indien overheid en belanghebbende aan de hand van de door de kamer aangereikte oplossingen tot overeenstemming komen, dient van deze overeenkomst proces-verbaal opgemaakt te worden. Beiden verplichten zich tot uitvoering hiervan.
- 5.3.3. Indien overheid en belanghebbende aan de hand van de door de kamer aangereikte oplossing(en) niet tot overeenstemming kunnen geraken, kan door de belanghebbende administratief beroep worden ingesteld of het reeds ingestelde beroep worden voortgezet.

6. Kosten

- 6.1. De leden van het bureau ontvangen geen honorarium, wel een vergoeding voor gemaakte kosten.
- 6.2. De kosten van de behandeling van geschilpunten door het bureau zijn ten laste van het bisdom. Aan de belanghebbende kan een bijdrage worden gevraagd in de vergoeding van de gemaakte kosten.

7. Archief

- 7.1. Het bureau houdt een eigen archief.
- 7.2. De zorg voor het archief berust bij de secretaris.

8. Onduidelijkheden en tussentijdse meningsverschillen

Inzake onduidelijkheden en tussentijdse meningsverschillen, beide betrekking hebbende op de regels en de uitvoering van de bij dit reglement vastgestelde procedure, beslist de voorzitter.

9. *Interne regeling*

Het bureau stelt met inachtneming van de bepalingen van dit reglement een interne regeling vast, welke in de *Analecta* van het bisdom gepubliceerd wordt, inzake:

- a. de werkwijze van het bureau;
de criteria voor de toewijzing van zaken aan een enkelvoudige dan wel aan een meervoudige kamer;
- c. de werkwijze van de secretaris, de zorg voor het archief daaronder begrepen;
- d. de eventuele eigen bijdrage door de belanghebbende in de vergoeding van de gemaakte kosten van behandeling van door hem voorgelegde geschilpunten;
- e. (criteria en competentie inzake aanvaarding of afwijzing van raadsman of raadvrouw);
- f. andere onderwerpen welke voor een goede en snelle behandeling van voorgelegde geschilpunten van belang zijn.

Utrecht, 31 januari 1989